

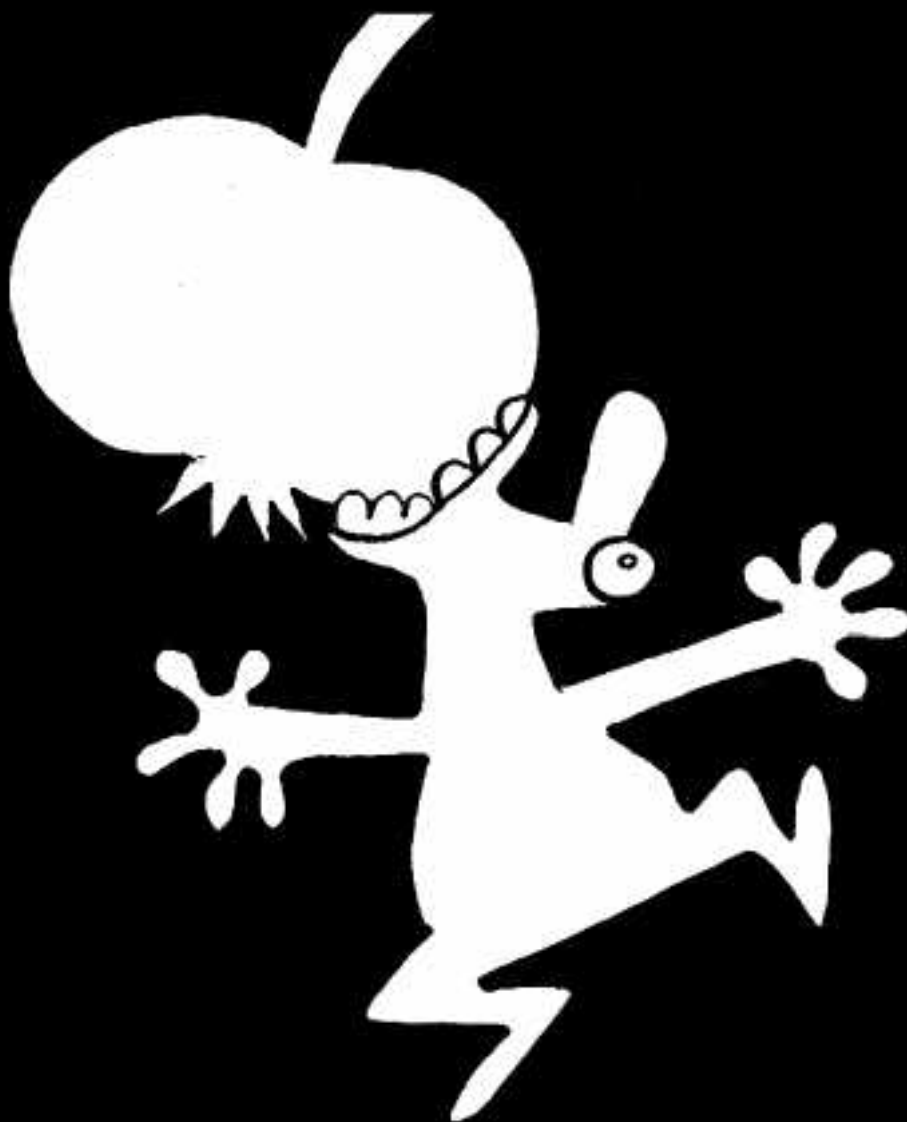
SPEKTRA SF

Organ för Skandinavisk Förening för Science Fiction, SFSF

Nr 65

ISSN 1104-2699

April-Maj 1999

SFSF-sidan

Redaktionsspalt

Har nu redaktören fått fnatt? Deadline'n har inte ens gått ut och så dimper det ner ett nytt nummer av Spektra ändå! Tja, sanningen är att 10 maj var ett misstag från början, och att det egentligen borde stått 10 april. Hur som helst så är jag 'tillbaka på spåret' nu igen och nästa deadline är 10 juli.

Förutom själva tidpunkten finns ett par andra överraskningar i detta nummer. Spekt-ras hemsidor har (äntligen) blivit en realitet, gå gärna in och besök dem, adressen finns på

sidan 3. Bokförlaget Paradishuset har också vänligen ställt upp med lite böcker så att vi kan hålla en tävling för nya medlemmar, och Hans Persson ger svar på tal på insändarsidan. I övrigt finns nyheterna från förra numret kvar, tillsammans med lite annat smått och gott.

Jag hoppas att ni kommer tycka om det, om inte skriv en rad! Och som vanligt kan vi aldrig få för många bidrag! Regler och annat tydliggörs längre fram i detta nummer.

Slutligen har jag också gått ut med ett litet upprop. Vår tid har blivit allt mer elektronisk

och e-mail ersätter/kompletterar vanlig post : allt större utsträckning, så läs gärna igenom uppropet och skicka in så många e-mail adresser ni kan!

Stefan Mankefors
sem@fy.chalmers.se

Ordförandespalt

Under årsmötet i februari bytte SFSF ordförande. Carolina Gómez-Lagerlöf sitter kvar i styrelsen (vilket jag är väldigt glad över) även om hon valt att trappa ner från ordförandeskapet för att kunna arbeta även i andra föreningar. Att följa i Carolinas fotspår blir inte lätt, hon har varit ordförande lika länge som jag varit medlem i SFSF!

Som ni förstår av detta har jag inte varit en medlem av fandom särskilt länge även om jag läst mängder av SF och fantasy i över 25 år (jag tog steget över till att läsa på engelska i samband med en språkresa efter 7:an).

Jag har trots detta hunnit med att bevista två Confuse, varit med/är med i kommittéerna som ordnat/ordnar WasaCon -97 och jUnicon -99 och varit styrelsemedlem i SFSF under fyra år.

För er (de flesta) som inte träffat mig kanske några rader som introduktion: Jag heter Eva Norman, bor i norra Stockholm och arbetar sedan 1986 för Solna Stad. Rent fysiskt är jag 34 år, lägre medellängd, rätt tjock, har glasögon och har nästan alltid en bok i handen. Jag är gravt bokberoende, och läser det mesta från romantik, historia, deckare, thrillers, mytologi, faktaböcker, SF, fanta-

sy osv mest på engelska även om faktaböckerna oftast är på svenska.

Nästan det enda jag inte läser är skräck.

Jag skaffade video först under 1998 så någon större filmfan är jag inte (än)., även om jag med stor behållning tittar på både Babylon 5 och Star Trek i dess olika varianter.

Under våren har vi aktiviteter varje månad. I mars hade vi ett mycket lyckat möte hemma hos Carolina där vi tittade på video, drack te och åt sconse. I april har vi, när ni läser detta, nyligen haft bokauktion i Forodrim lokal på Agnegatan i Stockholm där Forodrim (som fick Kjell Borgströms bibliotek i donation) i samarbete med oss sålde mycket stora mängder med rätt så svåråtkomliga böcker till mycket hyggliga priser. Tillsammans med ett par trevliga föredrag och god mat innebar detta en skön lördag i bokens tecken.

Under maj arbetar stora delar av styrelsen som små bin med förberedelserna för jUnicon som ser ut att bli en väldigt trevlig konferens med Hans Arnold och Bertil Mårtensson som hedersgäster.

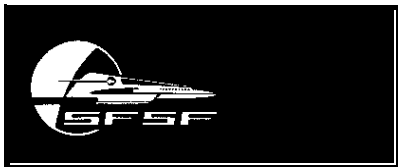
Lokalerna är mycket trevliga (vi blev väldigt imponerade när vi var och tittade på dem) med många bussar och tåg direkt till Slussen. Se även annonsen på Spektras baksida.

Till hösten kommer en del av styrelsen att kunna skriva kongressrapporter från Aussiecon Three, Världskongressen 1999 som går i Melbourne, Australien, i början av september. När alla kommit hem igen sätter vi rask igång med medlemsmöten och planerar bl.a. att starta upp pub-mötena igen eftersom flera medlemmar saknat dem.

Med detta får jag önska er alla en skör sommar, att många av er dyker upp antingen på jUnicon eller på Confekt i Uppsala och att ni hittar gott om böcker att läsa/ filmer att titta på och kongresser att gå på.

Eva Norman
eva.norman@solna.se

PS. Om någon har Ken Hodd's Demor vill jag gärna köpa den. Mina tel. nr är 751 44 81 hem 08-470 31 07 arb.

SPEKTRA SF

Nr 65, april-maj. 1999

ISSN 1104-2699

Redaktör

Stefan Mankefors
sem@fy.chalmers.se

Recensioner

Maths Claesson
maths@sfbok.se

Redaktionell adress

Spektra SF
SFSF
Box 3273
105 65 Stockholm

Medlemskap & prenumeration

Spektra SF är medlemstidning för Skandinavisk Förening för Science Fiction, SFSF, och utkommer med 4 nummer per år. Medlemsavgift i SFSF för 1998 är 120 kronor. Medlemsavgift sätts in på SFSF:s postgiro 40 79 03 - 4. Spektra SF drivs utan vinstsyfte.

Adress: SFSF
Box 3273
103 65 Stockholm

Vi finns även på Internet

e-mail: sfsf@sfbok.se

WWW:
<http://www.sfbok.se/sfsf.html>

Science Fiction bokhandeln

Information om SFSF finns även hos SF-bokhandeln. Västerlånggatan 48 i Gamla stan, Stockholm.
Telefon: 08-21 50 52.

Bidrag

Redaktionen tar tacksamt emot allt insänt material. I första hand vill vi ha bidragen i elektronisk form (MS Word, PC eller Mac) via e-post eller diskett, se adresser ovan. Endast bilder och om det föreligger starka skäl, viss text, tas emot som 'hardcopy' på papper. Se också policy-dokumentet på internet. Adress nedan.

Nästa nummer

Deadline för bidrag till nr 66 är 10 juli 1999.

Spektra SF på internet:

<http://www.geocities.com/CapeCanaveral/Station/1048/index.html>

SPEKTRA SF

Innehåll Nr 65

SFSF-sidor

Ordförandespalt _____ 2

Kalendarium _____ 3

Verksamhetsberättelse -98

SFSF senaste året i protokollform _____ 4

Bidragsregler

Vad man ska tänka på när man skickar saker till Spektra _____ 5

Boklotteri

Bli medlem eller värva en ny och vinn en bok! _____ 5

SF e-mail lista

Hjälp till med skapandet av en e-mail lista, börja med att skicka in din egen adress! _____ 5

Ett rum med utsikt över fandom.3

Johan Anglemark om läget i fandom _____ 6

Carl Johan Holzhausen in memoriam

Minnesord av John-Henri Holmberg _____ 7

Bokrecensioner

Engelska titlar _____ 8

Svenska titlar _____ 9

Nyheter _____ 10

Priser, nomineringar o sånt av Lennart Uhlin

Fysik X _____ 11

Naturvetenskaplig frågespalt om allt mellan SF och Jord...

Litteratur X _____ 11

Litterär frågespalt om allt inom fantastik...

Insändare _____ 12

Redaktören får svar på tal av Hans Persson

Artificiell intelligens _____ 13

Snälla robotar, onda datorer och hemska terminators, är det bara fria fantasier, eller...?

Illustrationer

Samtliga illustrationer av LON inklusive omslag.

Kalendarium:

18-20 juni

jUnicon, Nacka Konferenscenter

Anmälan: 250 kr t o m sista maj till pg 40 79 03-4 (sfsf). Se även hemsidan:

<http://www.sigmac.a.se/junicon>

Se också annonsen på baksidan av detta nummer av Spektra!

Verksamhetsberättelse

för SFSF 1998

SFSF:s styrelse 1998:

Ordförande: Carolina Gómez Lagerlöf.

Kassör: Lars-Olov Strandberg.

Ledamöter: Jan-Olof Alroth, Eva Norman, Carl-Mikael Zetterling.

SF-Forum: Bertil Mårtensson.

Revisorer: Jörgen Forsberg, Per Insulander.

Valberedning: Lennart Uhlin.

Mötesverksamhet:

SFSF hade ett möte under våren. Det blev en Minicon i Forodrim, Stockholms Tolkien-sällskaps lokal. Hedersgäst var Daniel Atterbom. Miniconen lockade ca 30 deltagare och på programmet fanns bokauktion, diskussioner och lyriknatt.

Nästa medlemsmöte var Luciamötet den 13 december i ordförandens källarlokal. Babylon 5 var temat och det bjöds på glögg och risgrynsgröt.

Utskick:

Under 1998 har det kommit två nummer av Spektra, dels ett försenat decembernummer från 1997 och sedan ett nummer i november.

Ett nummer av SF Forum kom ut under våren.

Bokdonation:

Sent på hösten 1997 fick SFSF en boksamling av Erik Braunerhielm. Den hämtade vi på sommaren 1998 och den står nu i en bokhylla i lokalen på Västmannagatan.

Reklam:

SFSF har haft annonser i Fantasyklubbens nyhetstidning. Deras reklamlapp har gått ut tillsammans med ett utskick av Spektra.

Förlaget Paradishuset har också haft en annons om SFSF i deras nyhetsblad.

Protokoll fört vid skandinavisk Förening för Science Fictions årsmöte lördagen den 20 februari 1999 i lokalen på Västmannagatan 61 i Stockholm.

Närvarande: Carolina Gómez Lagerlöf, Jan-Olof Alroth, Jörgen Forsberg, Eva Norman, Lars-Olov Strandberg, Lennart Uhlin

§1

Carolina Gómez Lagerlöf förklarade mötet öppnat. Till mötesordförande valdes Carolina och till mötessekreterare Lars-Olov Strandberg. Till justeringsmän valdes Eva Norman och Lennart Uhlin.

§2

Vid kontroll mot medlemsregistret befanns att alla närvarande utom Lennart Uhlin hade rösträtt.

§3

Mötet befanns vara behörigt utlyst.

§4

Dagordning fastställdes i enlighet med kal-lelsen.

§5

Verksamhetsberättelse för 1998 lästes av Carolina, resultaträkning för 1998 och balansräkning per 1998-12-31 av Lars-Olov. Berättelserna lades till handlingarna.

§6

Jörgen Forsberg läste revisionsberättelsen för 1998. Tyvärr hade Per Insulander inte haft tillfälle att skriva under berättelsen. Punkten bordlades.

§7

Frågan om ansvarsfrihet för 1998 års styrelse. Punkten bordlades (se §6 ovan).

§8

Val av ordförande i föreningen. Valberedningen föreslog nyval av Eva Norman. Årsmötet valde Eva Norman till ordförande för 1999.

§9

Val av övriga styrelseledamöter. Valberedninge föreslog: Jan-Olof Alroth, Carolina Gómez Lagerlöf, Stefan Mankefors, Lars-Olov Strandberg och Carl-Mikael Zetterling. Årsmötet valde styrelse enligt valeberedningens förslag.

§10

Val av redaktion för Science Fiction Forum. Valberedningen föreslog omval av Bertil Mårtensson. Årsmötet valde Bertil Mårtensson till redaktör för Science Fiction Forum 1999.

§11

Val av revisor. Valberedningen föreslog omval av Jörgen Forsberg och Per Insulander, med förbehåll beträffande Per Insulander, som inte tillfrågats. Årsmötet valde Jörgen Forsberg och Per Insulander till revisorer 1999, förutsatt att Per Insulander ac-cepterar valet.

§12

Val av valberedning. Årsmötet omvalde Lennart Uhlin till valberedning.

§13

Budgetförslag. Följande budgetförslag för 1999 lades fram:

Inkomster:	
Medlemsavgifter	16 000 kr
Övrigt (gåvor, ränta)	2 000 kr
Summa	18 000 kr

Utgifter:

Hyra	4 000
4 nr av Spektra + 1 nebulazine	13 000
1 nr av SF Forum	3 000
Summa	20 000

Underskott 2000 kr får tas ur behållning-en.

§14

Fastställande av medlemsavgift för 1999. Årsmötet beslöt att medlemsavgiften för 1999 skall vara oförändrad, dvs 120 kr, dock rabatterad till 80 kr för dem som betala medlemsavgift för 1998.

§15

Beslut om verksamhet och ekonomi för 1999. Årsmötet beslöt att utgivning av Spektra SF, Nebulazinet och SF Forum ska ske enligt budgetförslaget ovan.

Dessutom beslöts om möten enligt Kalendariet i Spektra SF nr 64 och motsvarande under hösten. På Fanzinemässan i Kulturhuset 12-13 mars skall SFSF försöka vara närvarande. Budgetförslaget godkändes.

§16

Val av hedersmedlem. Årsmötet beslöt att inte välja någon hedersmedlem.

§17

Övriga ärenden. Endast ett ärende togs upp, nämligen SAAM:s lokal, som SFSF kanske inte får använda länge till, eftersom Stiftelsen söker en mindre, billigare lokal. När hyresavtalet upphör, måste SFSF placera sina tillhörigheter någon annanstans.

SFSF:s böcker: Beträffande de böcker som SFSF publicerat skall först respektive författare tillskrivas om hur många exemplar de vill ha. Några exemplar sparas, efter samråd med SF-bokhandlen. Övriga exemplar kastas.

§18

Carolina Gómez Lagerlöf förklarade mötet för avslutat.

Vid protokollet
Lars-Olov Strandberg.

Kallelse till extra medlemsmöte.

Tid: Söndagen den 20 juni 1999, kl.15.00.
Plats: Junicon, Nacka Konferenscentrum.

Dagordning:

1. Val av mötesordförande, mötessekreterare och två justeringsmän.
2. Kontroll av rösträtt.
3. Fråga om mötets behöriga utlysande.
4. Fastställande av dagordning.
5. Föredragning av revisionsberättelse för föregående års styrelse.
6. Fråga om ansvarsfrihet för förgående års styrelse.
7. Övrigt.

Bidrag till Spektra: regler o sånt...

Med anledning av Hans Perssons kritik och för att tydliggöra hur man bäst färdigställer sitt bidrag till Spektra kommer nu här en liten förklaring (samma som på våra hemsidor). Jag vet att den är trist och formell, men läs den ändå (med fördel som insomningslektyr.)

Samtliga bidrag måste sändas elektroniskt (se e-mail adress nedan.) Enda undantaget är bilder som kan scannas in i nödfall, men i så fall riskeras skador etc. i hanteringen.

Disketter accepteras också i undantagsfall. Elektroniska bilder kommer reduceras till gråskala och MÅSTE ha 300 dpi mer. Bilder emottages endast i jpeg, gif, tiff och pict format. Text accepteras bara i MS Word (både Mac&PC), eller som rå text (t.ex. e-mail.) Alltså INTE på papper. Disketter går

bra.

Recensioner sänds till recensionsredaktören Maths Claesson,
maths@sfbok.se

Tekniska och naturvetenskapliga frågor till Fysik X sänds till Fil. dr. Stefan E Mankefors,
sem@fy.chalmers.se

Litterära frågor angående SF, Fantasy m.m. till Litteratur X sänds till Martin Andreasson,
martin.andreasson@bahnhof.se

Bildkvalitet, rättstavning och andra kontroller är helt och hållet upp till bidragsgivaren att utföra själva.

Anledningen är att jag 1) respekterar

konstnärliga bidrag och inte vill ändra i dem. 2) att jag knappt kan stava cykel rätt utan hjälp av Farbror Microsoft, och rättstavningsprogram förväntar jag mig att ni köi själva.

Allt material måste ha en tydlig upphovsman/kvinna för att undvika upphovskonflikter. Om du är rädd om materialet, skriv gärna att du förbehåller dig copyright, t.ex. ©Nils Nilsson 1999.

Normalt är denna punkt en struntsak om du själv har skapat materialet. Det är dock bidragsgivarens sak att själv kontrollera eventuella konflikter.

Redaktionen förbehåller sig rätten att välja ut vad som publiceras och inte. Ytterligare information via e-mail till redaktören.

Bli medlem eller hjälp någon annan bli medlem och vinn en bok!

Med bokförlagets Paradishusets förnämliga hjälp kan vi nu erbjuda alla nya medlemmar att delta i **boklotteriet!**

Är du ny medlem, eller har hjälpt någon att bli ny medlem skriver du namn, adress, tel. och e-mail till antingen Eva Norman, mig - Stefan Mankefors - eller den redaktionella vanliga postadressen. E-mail m.m. finns nedan

För de av er som tillhör "hjälparkategorin", vill vi också ha namnet på den som ni hjälp/guidat till medlemskap i SFSF för kontrollens skull.

Efter anmälan lottas två av Paradishusets nya titel "Svenska monster och andra otyg" med illustrationer av Hans Arnold. Många av illustrationerna är dessutom i färg!

För de av er som inte kan delta i lotteriet går det bra att beställa boken i sedvanlig ordning, se annons till höger.

Redaktör

Stefan Mankefors
sem@fy.chalmers.se

Ordförande

Eva Norman
eva.norman@solna.se

Redaktionell adress

Spektra SF
SFSF
Box 3273
105 65 Stockholm

Svenska Monster
och andra otyg

Antologi illustrerad av Hans Arnold

Beställ ditt exemplar direkt från förlaget genom att sätta in 115:- på pg. 454 02 40-1. Uppsök även vår hemsida för aktuell information om Bokförlaget Paradishuset!
[www.geocities.com/SoHo/Studios/2134]

Hjälp oss bygga en SF e-mail lista!

Eftersom dagens kommunikation i all högra grad sker via e-mail har frågan om e-mail lista aktualiserats.

Om ni själva, eller någon ni känner och som är SF-intresserad, har en e-mail adress där ni/de kan nås, var god sänd denna elektroniskt till redaktionen eller SFSF:s ordförande.

Subject ska då vara 'SF-e-mail lista' så att man slipper sitta och gissa när mailet dimper ner bland alla andra.

Redaktionen är också starkt intresserad av att få erhålla en lista med intressanta hemsidor och e-mail till deras skapare. För de som känner sig hängade, ge er alltså ut och leta på Internet och rapportera tillbaka! Alla insatser uppskattas varmt! OBS! Detta gäller endast föreningar och privata hemsidor. www.starwars.com m.fl. känner vi redan alla till...

Happy hunting som man säger...

Stefan Mankefors
sem@fy.chalmers.se

Ett rum med utsikt över fandom.3

På sin kammare satt Purko spejande i natten mörk.
Föga såg han ty ett dunkel lades över skogens rand.
Gramsen greppade då Purko hackan och slog sig ihjäl.

Vad gör att man blir sf-fan?

Så här definieras begreppet ”science fiction-fan” på Alvarfondens webbplats (www.alvarfonden.org):

”Någon som ägnar sig åt en eller fler av följande aktiviteter:

- ger ut och/eller läser science fiction-fanzines
- organiserar och/eller regelbundet besöker sf-kongresser
- tillhör en sf-förening som har kontakt med Sf-rörelsen
- är aktiv i de diskussionsgrupper eller sändlistor för sf-fandom som finns på Internet

Den som en gång har blivit sf-fan fortsätter att räknas som sf-fan så länge han/hon fortsätter att umgås med andra sf-fans, oavsett om vederbörande slutar läsa fanzines, gå på kongresser eller tillhöra en sf-förening. Först när man slutar ha kontakt med sf-fandomen räknas man som gafierad, dvs. en som har lämnat fandom helt bakom sig.

Men hur hamnar man egentligen här? Hur kommer det sig att det för vissa sf-älskare inte räcker med att köpa böcker (eller låna dem på biblioteket) och läsa dem, utan att de engagerar sig på något sätt i sf-rörelsen? Jag läste ett meningsutbyte mellan en ung neofanne och en medelålders amerikansk fan för några veckor sedan. Den unga fannen undrade om det inte helt enkelt är så att sf-fandom egentligen inte har något alls med sf att göra, att det bara handlar om människorna i gruppen. Ett slags gigantisk klubb för om inte inbördes beundran, så åtminstone navelskådande och babbel. Svaret hon fick var att visst är fandom i första hand en grupp människor, ett socialt nätverk. Inom gruppen kallas de som i första hand är intresserade av fandom för serconister, och de som i första hand är intresserade av fandom i sig, fanniska (eller faanniska) fans. Men poängen är att de flesta faller mellan de bägge ytterligheterna, eller rör sig mellan dem. Finessen med den fanniska diskursen är att den har ett gemensamt intresse som bakgrund. Oavsett om vi babblar om Dionysos, Nietzsche, treklöver, navigationssatelliter eller apartheid så har vi en gemensam referensram: Vi känner till robotikens tre lagar, vi vet hur Frodo fullföljde sitt uppdrag i Mordor och vi minns den svindlande känslan första gången vi upplevde sense of wonder. Och här är det avgörande: Denna referensram är viktig för oss, vi upplever att intresset för sf och fantasy ger våra

liv ytterligare en viktig dimension som vi inte vill vara utan. Det innebär inte att vi tycker att sf är det viktigaste i våra liv eller att vi är annorlunda än andra människor (får vi åtminstone hoppas!), men det är ett engagerande intresse, ett intresse som vi känner (eller en gång har känt) ett behov av att diskutera med andra.

Vi hittade varandra tack vare att vi tycker om science fiction, men vi stannar kvar eftersom vi uppskattar varandras sällskap. Nu kan det naturligtvis vara svårt att tränga in i det nätverk som är fandom. Många fans är ganska skygga och inåtvända, och drar sig för att möta nya människor. Men, menade den medelålders fanne jag refererar, man känner instinktivt när man är ny att även om folk ignorerar en, så är de ens egen typ. Hon hängde kvar tills hon blev en i gänget, och hon har aldrig ångrat det.

Det här händer ju inte alla. En del kommer i kontakt med fandom och vänder. I många fall beror det naturligtvis på att de inte tilltalas av det vi håller på med, eller på att de har otur och kommer i kontakt med idioter eller fans som är ointresserade av nykomlingar. Men det kan också bero på att de inte riktigt förstår sig på vad fandom är, och inte ger sig tid att lära känna fandom närmare.

Skillnader mellan svensk och amerikansk fandom

Tja, vi sf-fans är inte annorlunda än andra människor skrev jag just, och det tycker jag definitivt inte att vi är. Vi har ett intresse för en viss sorts böcker och filmer som skiljer ut oss, men till kynne och intresse är vi tämligen ordinära. Nå, det här skulle ju kunna tyckas vara en märklig sak att skriva om, vilken brukshundsentusiast eller segelflygare skulle ens slås av tanken att han är annorlunda än vanligt folk? Men det finns en anledning att ta upp det här. Det är nämligen vanligt bland amerikanska fans att sucka djupt över den hårda omvärld de lever i. Jag har läst många amerikanska fans vittnesmål om hur de tvingas förstå sig och leva ett annat liv, och att de endast kan visa sitt rätta jag i sällskap med andra fans. Andra fans bryr sig inte om att man är asatroende, väger 200 kg och lever i ett förhållande med tre transsexuella prostituerade. Ganska snart torde det stå uppenbart för läsaren av den här spalten att amerikansk fandom inte riktigt är som svensk fandom, eller för den delen europeisk fandom. Framför allt är den väldigt tolerant mot vad en fördomsfull svensk förmodligen skulle kalla vilka absurditeter som helst.

Amerikansk fandom är också oerhört mycket större och mer splittrad. Det finns hundratusentals fans, och dominerande intressen är tv-serier, film, mat och rollspel. Väldigt få är intresserade av fanzineutgiv-

ning. Intressant nog är svensk fandom betydligt mer lik den amerikanska fandomen som den var för fyrtio år sedan, än vad dagens USA-fandom själv är. Det som för fyrtio år sedan var ett starkt intresse (som det är för många fans i Sverige) har övergått till att vara en äkta subkultur med egna regler och normer. Väldigt amerikansk i våra ögon, men ändå långt ifrån de gängse amerikanska normerna. De amerikanska kongresser som mest liknar svenska kongresser räknas som en liten udda strömning och drar bara ett par hundra deltagare. Frågan är om vi är på väg dit? Brittisk fandom känns som om den rör sig mot den amerikanska profilen, men jag har inte sett några tecken på att svensk fandom gör det. Vi är på de flesta sätt väldigt ”normala” medborgare.

Reconvene — 1999 års brittiska påskkongress

Jag och Linnéa är precis tillbaka från Reconvene, den femtionde brittiska nationella sf-kongressen i ordningen, som i år hölls på hotell Adelphi i Liverpool. De första kongresserna i slutet på 40- och början av 50-talet var ganska små historier, i samma storleksklass som dagens svenska kongresser, och betydligt mindre än 70- och 80-talens stora svenska kongresser, men numera drar de närmare 1000 deltagare. Fascinerande nog så finns det ett par äldre herrar som har bevistat samtliga nationella kongresser och vår egen Lars-Olov Strandberg är inte mycket sämre han; om jag inte är felunderrättad så har han varit på samtliga påskkongresser sedan 1969. Om den svenska Swecon-idén får luft under vingarna och överlever så kommer det att dröja till år 2047 innan vi har hunnit i kapp!

Årets hedergäster var Peter S. Beagle, John Clute, Tom Holt och Jeff Noon. John Clute syntes beblanda sig med sina fanniska likar medan Peter Beagle endast syntes till i samband med sina programpunkter. Jeff Noon och Tom Holt får jag erkänna att jag inte vet hur de ser ut. Något jag avundas brittiska och amerikanska kongresser i det lite större formatet är annars den attraktion de utövar på författare. På påskkongressen kan man alltså träffa och slå sig i slang med kändisar som inte är där som gäster, exempelvis Mike Harrison, Diana Wynne Jones, Iain Banks och Ramsay Campbell.

Programmet var trespårigt i år, med enstaka ytteligare programpunkter i fanrummet, små workshops och s.k. chair circles; små diskussioner om ämnen med några få intresserade som deltagare. Själv må jag erkänna att jag huvudsakligen bevistade barprogrammet, som förutom den vanliga tråklagern och bittern bjöd på fyra sorters s.k. real ale — en bitter, en strong, en mild och en walesisk strong ale vid namn Cwrw Tudno, som väl-

digst få kunde uttala, men desto fler dricka. Ett nyhetsblad utkom också med två nummer om dagen, samt extranummer för maskerad, prisutdelningarna och robotkrigen. Med nöje följde jag den rafflande historien om den illustrerade tidskriften "BIG BOOBS #1 (June 1998)" som först upphittades på ett hotellrum, och sedan i efterföljande nummer av nyhetsbladet efterlystes och tappades bort igen om vartannat.

Årets TAFF-vinnare, Vijay Bowen från New York, var den överlägset mest eleganta kongressmedlemmen, hela tiden "dressed to kill" som det brukar heta. Enligt ryktet äger hon även jeans och t-shirt, men de måste ha varit omsorgsfullt undagömda på ett hotellrum någonstans. Hon mejslade in sitt namn i den brittiska fanhistorien genom att klädd i mycket små läderbitar lyfta brittiska fans med sina bara händer på natten mot måndagen.

Det mest förvirrande ögonblicket på kongressen kan ha varit när fyra stycken Anders syntes i en liten klunga på den norska roompartyt på natten mot söndagen. Vad är detta, tänkte små neuroner som rusade fram och tillbaka i engelska hjärnvindlingar; heter alla svenskar Anders? Detta party var annars en fullträff, tjockt med folk och det avklingade inte förrän framåt femtiden på morgonen. Under avdelningen pinsamheter kan nämnas att jag och Lennart Uhlin bar likadana skjortor på måndagen. Taktfulla som de är, britterna, så nämnde ingen denna fadäs.

Rapporterat från Linköping

Från staden på slätten rapporterar vår korrespondent att från och med i år är Hans Persson ordförande för Linköpings Science Fiction-förening. Andreas Björklind har

avgått efter elva års förtjänstfull tjänst. Må han vila i frid på sina lagrar. LSFF har dessutom nu en egen e-postadress, lsff@lysator.liu.se

Jaha, så var det slut

I vanlig ordning tar jag med glädje emot rapporter från resten av landet om vad som händer. Skicka dem till mig på adressen nedan.

FIAWOL!

Johan Anglemark
Eddagatan 4 A
753 32 UPPSALA
johan.anglemark@bahnhof.se

Carl Johan Holzhausen *in memoriam*

Så har tidningsmannen, översättaren, författaren, kåsören, kritikern och föreläsaren Carl Johan Holzhausen gått ur tiden, ett med nittonhundratalet.

Carl Johan Holzhausen föddes 21 februari 1900 och dog 10 mars 1999, mindre än ett år från sin hundraårsdag. När jag träffade honom på sjuttioalet var han glittrande vital, full av verksamhetslust, humor och förtjusning över det sällsamma sekel han var så gott som jämgammal med -- Holzhausen mindes när elektriciteten kom till Göteborg, de första flygplanen, skotten i Sarajevo som ledde till första världskriget.

Först och främst var han tidningsman. Baserad i Göteborg skrev han i dagspressen i nära sextio år under en rad skämtsamma signaturer -- Blyger, Filip Krabblund och, i mer seriösa sammanhang, C.J.H. Han rapporterade, kommenterade och kåserade över stort och smått, världshändelser och vardagligheter. Längre var han också en av västkustens mest kända tidningsprofiler.

Men vid sidan av tidningsskriverierna blev Holzhausen så småningom också en uppskattad föreläsare, en omsorgsfull översättare -- han arbetade framför allt med teater och libretto och stod bland annat för den svenska språkräkten till Mozarts "Enleveringen från Seraljen" -- och under en tid en av våra få betydande sf-författare.

Fantasin, skräcken och den litterära spekulativen fängslade honom sedan ungdomen. En första novellsamling, snarast med Münchhauseninspirerade skrönor, publicerade han redan 1936 (Den flygande spårvagnen och andra underliga berättelser); när han återkom i bokform 28 år senare var det i gengäld med en realistisk, mångbottnad sf-roman, Achilles häls, där berättelsen om den överlevande besättningen i en förlist atomubåt kontrasteras mot skildringen av en två hundra år tidigare förlust fregatt med samma namn.

Efter romanen skrev Holzhausen fyra lätt, humoristiska och vagt fantasyaktiga barnböcker, Drömhunden, Drömhunden och den förtrollade pipan, Drömhundens födelsedag och Drömhunden på sommarlov (1973--1980). Parallellt utgav han en samtidsroman, Tåget tar tjugo minuter, 1973, och sf-novellsamlingarna Språnget (1970) och De kom från Dodona (1972). De följdes av mer sf: romanerna De sju kaglornas ö, 1974, och Och hoppets färg är grön (1977); den sista novellboken Venus i alabaster och andra berättelser utkom 1990.

Holzhausen var liberal, moralist och humanist. I hans sf finns få särskilt realistiska extrapolationer eller spekulationer; i stället begagnade han formen för att varna för en möjlig, inhuman framtid, en kultur behärskad av en själlös teknologi och en värld utan utrymme för individen och hennes känslor

och drömmar. Kanske var det olyckligt att hans aktiva författarskap i tiden så entydigt sammanföll med det sena sextioalets och sjuttioalets våg av utvecklingspessimism, feodalromantik och västvärldsfientlighet; de strömningarna i tiden är uppenbara i hans verk och ger dem en pessimistisk grundton som knappast var karakteristisk för människan Holzhausen. Som trots sin begränsade produktion rimligtvis måste räknas bland de få betydande svenska science fictionförfattarna.

Holzhausens kontakter med fandom var få och begränsade, men fenomenet roade och intresserade honom. Han deltog som gäst på en eller ett par av sjuttioalets kongresser, var hedersmedlem i SFSF och medverkade ett par gånger i Sf forum.

Jag misstänker att dagens sf-läsare varken hört talas om honom eller läst honom. Åtminstone vad läsningen beträffar har de er glad överraskning att se fram emot. Carl Johan Holzhausen var en elegant skribent, en burlesk och finurlig berättare och en stolt humanist. Vi är knappast bortskämda med någon av de egenskaperna inom svensk science fiction.

--John-Henri Holmberg

BOKRECENSIONER

Engelska

Greg Bear: *Darwin's Radio* (HarperCollinsPublishers 1999, 512 s)

En mystisk sjukdom sprider sig över världen. Först i största hemlighet i det forna Sovjet, sedan tar den fart i USA. Gravida kvinnor insjuknar i en lätt feber som framkallar en abort. Fostren är gravt missbildade. Sedan inträffar något märkligt. Kvinnorna blir gravida en gång till utan befruktning.

Forskarna konstaterar att mellanrummet mellan människornas gener som man förut trodde innehöll nonsenssekvenser, i själva verket kodar för ett uråldrigt virus som sprider sjukdomen. Viruset från mänsklighetens gryning har plötsligt blivit aktivt.

En arkeolog gör i samma veva en unik upptäckt. Han hittar tre välbevarade mumier, två neanderthalare och deras nyfödda barn, en Homo Sapiens. Snart kommer misstankarna att viruset kommer att ge upphov till en ny generation människor.

Upptakten till "Darwin's Radio" är mycket lovande. Författaren har på ett klurigt sätt använt den moderna genetiken och kommit på en intressant idé. Det är så det ska vara i god science fiction. Däremot lyckas han inte med uppföljningen. En god sf-roman ger läsaren förutsättningarna och sedan ska handlingen logiskt följa författarens riktlinjer. Läsaren ska, efter att ha läst boken, tycka att författaren gjort en trovärdig analys om vad som skulle ha skett, om de speciella förutsättningarna vore sanna.

Jag tycker att Greg Bear inte lyckas följa upp sin idé. Människorna i romanen handlar inte logiskt. Dessutom är personbeskrivningen synnerligen torftig. Huvudpersonerna är och förblir tämligen ointressanta.

Romanen flyter dock på bra. Bear kan sitt hantverk.

Någonstans i mitten tappar handlingen fart och boken blir seg. Kanske beror det på att boken blir mer lik en vanlig thriller och mindre sf. På baksidan av boken står det också, att läsa att "Darwin's Radio" är Bear's första mainstream-bok. Det slutliga omdömet är att "Darwin's Radio" är en medelbra thriller med sf-upptakt, men en ganska dålig sf-roman.

Carolina Gómez Lagerlöf

Linda Nagata: *Vast* (Bantam Spectra, 1998, 403 s)

Linda Nagata har blivit en av mina favoritförfattare, allt sedan debuten 1995 med *The Bohr Maker* (som handlar om nanoteknologi). Denna följdes av *Tech-Heaven*, som handlar om nedfrysning och senare upptäckt av människor.

Deception Well som kom 1997 handlar återigen om nanoteknologi, men nu på en

ospecificerad planet i yttre rymden. Fylligare recensioner av dessa finns i *Spektra SF* nr 55, 59 respektive 61, och första kapitlet av böckerna kan läsas på Linda Nagatas hemsida: www.mauui.net/~nagata

Den nya boken heter *Vast*, och är en direkt fortsättning på *Deception Well*, och handlar alltså också om nanoteknologi. Om vi bortser från *Tech-Heaven*, som utspelar sig på jorden i ungefär nutid, så har hennes böcker det gemensamt att det är riktig space opera. När jag läste *Vast* slogs jag dessutom av likheten med Iain M Banks rymdböcker, och om ni gillar Banks kommer ni säkerligen uppskatta Nagata också.

Deception Well och *Vast* har som huvudpersoner Lot, Urban, Clemantine och Nikko (främst i den senare). Det hela utspelar sig i ett universum som skulle kunna vara vårt, men långt bort från jorden. Människorna skulle kunna vara avkomlingar från jorden, men det klargörs inte. Det intressanta är att människan inte är ensam, utan jagad av de mystiska folket Chenzeme. Få har överlevt ett möte med dem, och deras stridskepp är fruktade överallt. De har vapen som kan förånga en hel planets atmosfär på ett par minuter, och berkar vilja utrota allt liv.

På en liten planet i galaxens utkant (*Deception Well*) möts Lot, Urban och Clemantine. Lot är genetiskt modifierad av Chenzeme, så att han kan smitta sina medmänniskor med "kult-virus" som får dem att lyda honom ovillkorligen. I slutet av boken lämnar de tre *Deception Well* på rymdskeppet *Null Boundary*. Detta rymdskepp har en egen hjärna som är styrt av Nikko, som en gång varit mänsklig. De fyra beger sig mot vad man tror är källan för Chenzemes stridskepp.

Eftersom det är en lång resa låter de sig själv nedfrysas stundtals, eller till och med utplånas. Eftersom man har en teknik för avläsning av en människas totala struktur inklusive minnen och tankar, kan man välja att bygga en ny fysisk kropp vid ett senare tillfälle. På så sätt kan de skapa sig en backup-kopia av sig själva, och de kan även leva på flera platser samtidigt. Lot kan inte utnyttja detta, eftersom han är genetiskt modifierad, och de extra kroppsorgan han har tillåter ingen avläsning.

När vi kommer in i handlingen har de just väckts av skeppet, eftersom ett Chenzeme skepp har siktats. För att försöka lura Chenzeme att de är vänner, har de täckt skeppet med samma sorts celler, men det verkar som det andra skeppet är ute efter att "para sig" och utbyta information. Eftersom man inte vet vad eller vilka Chenzeme egentligen är, tvingas man ta risken till närbkontakt.

Det är en spännande boken, och det är inte bara den yttre handlingen som bibehåller intresset. Eftersom Nagata befolkat skeppet med ett varierat persongalleri, där en del enbart kan leva fysiskt och en del även kan leva inne i skeppets datorhjärna, får vi se flera konflikter dem emellan som ytterst handlar om vad det är som gör oss mänskliga. På resan träffar de även andra folk, och de återskapar också människor som finns lagrade i skeppets något fragmenterade minnesbanker.

Jag misstänker att det kan komma en fortsättning på *Vast*, men för den skull så känns inte boken oavslutad. Man måste inte heller ha läst *Deception Well* innan för att läsa denna bok. Sammanfattningsvis är omdömet - Vast!

- Carl-Mikael Zetterling

George R. R. Martin: *A Clash of Kings* (HarperCollins, 741s)

A Clash of Kings är del två i *A Song of Ice and Fire*, och tar vid där del ett, *A Game of Thrones* slutade. Martin spinner vidare på de intriger som introducerades i första boken. En del trådar avslutas, en del nya påbörjas eller flyttas till förgrunden, men i grund och botten är det mer av samma vara. Kvaliteten är fortfarande mycket hög, och tonen av historisk roman snarare än high fantasy finns kvar, även om den har dämpats något.

Både världen och persongalleriet inne håller de flesta ingredienser man som läsare kan förvänta sig i high fantasy, men använde på ett ofta oväntat och spännande sätt. Det kan tyckas uppenbart vad som är på gång, men man kan aldrig vara riktigt säker.

En annan sak som skiljer den här boken från mycket annan fantasy är frånvaron av de svartvita personteckningarna. Givetvis så är det uppenbart vilka som är "the good guys", men det finns förvånansvärt många gråskalor med i bilden, och en del stora karaktärer går fortfarande efter två böcker inte att sortera in i det ena eller andra facket. Föredömligt.

Det som imponerar mest med den här boken är, precis som dess föregångare, detaljrikedomen och komplexiteten hos maktspelet och intrigerandet. Det är nästan ofattbart hur Martin kan hålla så många bollar i luften samtidigt. Ibland får man känslan av att varenda liten feodalherre i riket har fått för sig att han skall smida sig själv en krona, och allt detta mot en fond av ännu mörkare och mer ödesmättade orosmoln längs horisonten.

Rent berättartekniskt är upplägget det samma som tidigare, men de olika personer

nas "kapitel" är genomgånede kortare. Detta bidrar bland annat till att tempot uppfattas som betydligt högre än i den första boken.

För den som gillar fantasy med tyng och täthet är det här ett glödande hett tips.

Fredrik Nordström

Svenska

Jorge Luis Borges: *Biblioteket i Babel* (Albert Bonniers förlag – Delfinserien (pocket) Översättning: Sun Axelsson)

På ett bokantikvariat i Malmö fick jag för en tid sedan mina misstankar bekräftade; en av de mest svärfångade böckerna var den argentinske författaren Jorge Luis Borges' novellsamling "Biblioteket i Babel". Skriven på fyrtioalet, senast utgiven på sjuttioalet och därefter hela tiden eftersökt av läsare med smak för det fantastiska och det raffinerat filosofiska, fick jag reda på att boken "alltid försvann inom en kvart". Återigen stod jag där med lång näsa, undrande och fascinerad av denna boks magiska dragningskraft.

Inte heller när den nu föreligger i nyutgåva kan jag säga mig riktigt ha fått grepp om denne märklige berättares förmåga att skriva koncentrerade tiosidiga "romaner", som vänder ut och in på vad vi läsare upplever vara möjligt eller omöjligt. Perspektiven i texterna är storslagna; det handlar om livets innersta (eller yttersta) mening, om våra möjliga skenbild av logik och ifrågasättande av det enskildas förhållande till det universella. Borges presenterar naturligtvis inget svar – nej, leder oss knappast heller på rätt spår, utan snarare på omtumlande villospår. Ett återkommande tema är labyrinten, som både förekommer i form av diverse fantastiska tankekonstruktioner och som språkliga hän-

visningar eller stilistiska glidningar. Hos Borges är fiktionen eller drömmen lika äkta som verkligheten själv, och det vimlar av litterära allusioner och metafiktiva flirtar. Låter det snurrigt? Det är det också, och det är både lätt och intressant att låta tanken gå vilse i texterna.

I denna skuggzon målar han t ex upp historien om mannen med det fantastiska minnet som in i minsta detalj kan återskapa allt han varit med om, vilket får till följd att verklighetens överflöd av detaljer och förnimmelser gör honom oförmögen att tänka eftersom detta förutsätter förmågan att generalisera och abstrahera. Vi får också möta den fängslade mannen som i sin ensamhet försöker finna en allomfattande kod, inskriven av gud, som kan förklara allt. Denna finner han till slut i en tigers randiga päls, varefter han förlorar viljan att rymma från sin fångenskap. Novellen "De runda ruinerna" handlar om hur dröm och verklighet, original och kopia är utbytbara och kan påverka varandra. Likaså får titelnovellens oändliga metafysiska Bibliotek med all världens samlade vetenskap och bokstavskombinationer (vari ligger skillnaden? frågar oss Borges) tanken att svindla. Novellens litterära universum utgör en exakt kopia av vår värld där varje enskild del rymmer helheten i sig, likt ett slags fraktalmönster.

Novellsamlingen innehåller även Borges' kanske mest kända berättelse, "Aleph", som

handlar om mötet med en singularitet i en källartrappa, en knutpunkt i universum där "universums punker är, utan att förblandas och sedda ur alla synvinklar". Denna upplevelse får naturligtvis konsekvenser för berättarjaget (som även han heter Borges) efter som universums osorterade storhet, med alla sina hemligheter, är uppenbarade för honom. Upplösningen på novellen är ett mästerverk i litteraturfilosofi, som jag verkligen unnar alla läsare av SF och annan fantastik!

Det intressanta är att J.L. Borges inte bara låter de spekulativa idéerna stå för det fantastiska, utan att själva språket är impregnerat av tvetydigheter, vagheter, motsägelser, korsreferenser och allusioner ("Aleph" är t ex en vulgariserad version av Dantes *Divina Commedia*). De olika dimensionerna i berättandet samspelar och förstärker (och motsäger ibland) varandra.

Så även om jag nu, liksom säkert många andra med intresse för Borges' magiska realism, slutligen har denna boken i min ägo och kan läsa historierna om och om igen, så kan jag inte känna mig riktigt tillfredställd. Det finns hela tiden något som stör mina tankar, oroar mitt sinne och som leder mig tillbaka till bokhyllan för att uppleva svindeln igen.

Kent Björnsson

Nyheter på bokfronten...

På denna sida sammanfattar Lennart Uhlin för alla oss andra vad som händer eller förväntas hända ute i den vida SF-världen för tillfället. Om någon annan vill skriva om nyheter är ni varmt välkomna!

Stefan Mankefors

BÖCKER PÅ VÄG:

Michael Moorcock skall skriva tre nya böcker om Elric. Titlarna är *The Dreamthief's Daughter*, *Silverskin* och *Mournblade*. De kommer att berätta en sammanhängande historia, som enligt Moorcock är fristående från tidigare delar. Den första delen kommer tidigast i slutet av år 2000.

Vi har tidigare i denna spalt berättat att *Robert Silverberg* förgäves försökt sälja en sf-motsvarighet till fantasyantologin *Legends*. Robban brydde sig dock inte om vad vi skrev utan fortsatte försöka, och till sist gick det. I maj kommer *Far Horizons*, som alltså innehåller nya berättelser i de medverkande författarnas mest kända världar.

Michael Swanwick, hedersgäst på årets Svecon, har sålt en ny roman med namnet *The Old Bone Road*. Det lär dock inte komma ut innan kongressen, så vi får väl fråga honom där vad den handlar om.

Joe Haldeman har skrivit en fortsättning på den Hugobelönade *The Forever War*, som skall heta *Forever Free* (Forever Peace? Red. anm.)

George R R Martin håller på att skriva del 3 i serien *Song of Ice and Fire*, *The Storm of Swords*. Han lovar att det inte skall ta lika lång tid som del 2, och serien kommer att vara avslutat efter del 6. Helt säkert.

Till hösten kommer det en ny roman av *William Gibson*, *All Tomorrow's Parties*.

Lois McMaster Bujold nästa roman i *Miles*-sviten, *A Civil Campaign*, är färdigskrivnen och kommer ut i september.

Mary Gentles medeltids-fantasy *Ash* kommer ges ut i fyra delar.

Orson Scott Card har skrivit en ny bok i *Ender*-serien.

Katharine Kerrs nästa *Deverry*-roman, *The Black Raven*, blev försenad men är nu färdigskriven. Den brittiska utgåvan kommer troligen i juli och den amerikanska i november.

Cryptonomicon är namnet på *Neal Stephensons* nya roman. Den kommer ut i maj och är en rejäl tegelsten på cirka 1000 sidor. Men det verkar vara en thriller utan sf-inslag.

Arthur C Clarke och *Stephen Baxter* skall göra det. Skriva en roman tillsammans alltså. *The Light of Other Days* är titeln och den är baserad på en outline och berättelse av *Clarke*.

Robert Holdstock har sålt tvåboksserien *The Merlin Codex*. Första delen skall heta *Celtika*.

NYSS UTGIVET:

Bruce Sterlings nya roman *Distraction* verkar vara hans mest humoristiska. Den utspelas i USA i den nära framtiden, ett land

där de politiska systemen har kollapsat ungefär som de redan gjort i Ryssland.

Den flerfaldigt prisbelönade (se nedan) *The Encyclopedia of Fantasy* har nu utgivits i ett mer plånboksvänligt häftat format, som innehåller 28 sidor med kompletteringar.

Christopher Priest har fått strålande kritik för *The Extremes*, som också vann BSFA-priset för bästa roman vid årets påskkongress i England. Grovt förenklat handlar den om ett våldsamt VR-spel och hur det påverkar människors uppfattningar om verkligheten. Detta verkar också vara vad *David Cronenbergs* nya film *Existenz* handlar om, och lustigt nog har romanversionen av denna film skrivits av just *Christopher Priest*. Åtminstone i USA, för i England ges den ut under pseudonym, kanske för att läsarna inte skall bli alldeles förvirrade. *Priest* har också fått utgivet en samling med berättelserna i novellsviten *The Dream Archipelago*, och i sommar kommer det två samlingsvolymerna med hans romaner från 70-talet.

Finity av *John Barnes* börjar som en roman som skildrar en framtid med en historia som skiljer sig från vår. Men när huvudpersonen träffar personer som alla har olika versioner av det förflutna tar berättelsen en överraskande vändning.

Vernor Vinge har skrivit en tjockis vid namn *A Deepness in the Sky*, som utspelas i samma universum som hans Hugovinnande *A Fire Upon the Deep*.

Kim Stanley Robinsons *The Martians* är en samling med noveller och dikter som anknyter till hans Marstrilogi.

PRISER:

Locus Awards 1998: SF-Roman: *The Rise of Endymion*, *Dan Simmons* (Bantam); Fantasyroman: *Earthquake Weather*, *Tim Powers* (Tor); Debutroman: *The Great Wheel*, *Ian R MacLeod* (Harcourt Brace); Kortroman: *...Where Angels Fear To Tread*, *Allen Steele* (Asimov's 10-11/97); Långnovell: *Newsletter*, *Connie Willis* (Asimov's 12/97); Novell: *Itsy Bitsy Spider*, *James Patrick Kelly* (Asimov's 6/97); Fackbok: *The Encyclopedia of Fantasy*, redaktörer *John Clute* och *John Grant* (Orbit, St.Martin's); Konstbok: *Infinite Worlds*, *Vincent Di Fate* (Penguin Studio); Novellsamling: *Slippage*, *Harlan Ellison* (Mark V Ziezing, Houghton Mifflin); Antologi: *The Year's Best Science Fiction: Fourteenth Annual Collection*, redaktör *Gardner Dozois* (St.Martin's); Konstnär: *Michael Whelan*; Redaktör: *Gardner Dozois*; Magasin:

Asimov's; Förlag: Tor.

Hugo Awards 1998: Roman: *Forever Peace*, *Joe Haldeman* (Ace); Kortroman: *...Where Angels Fear To Tread*, *Allen Steele* (Asimov's 10-11/97); Långnovell: *We Will Drink A Fish Together...*, *Bill Johnson* (Asimov's 5/97); Novell: *The 43 Anterean Dynasties*, *Mike Resnick* (Asimov's 12/97), Relaterad bok: *The Encyclopedia of Fantasy*, redaktörer *John Clute* och *Jphn Grant* (Orbit, St.Martin's); Dramatisk presentation: *Contact*; Professionell redaktör: *Gardner*

Dozois; Professionell konstnär: *Bob Eggleton*; Semiprozine: *Locus*, redaktör *Charles N Brown*.

World Fantasy Awards 1998: Life Achievement: *Edward L Ferman* och *Andre Norton* (delat); Roman: *The Physiognomy*, *Jeffrey Ford* (Avon); Kortroman: *Streetcar Dreams*, *Richard Bowes* (F&SF 4/97); Novell: *Dust Motes*, *P D Cacek* (Gothic Ghosts); Antologi: *Bending the landscape*: Fantasy, redaktörer *Nicola Griffith* och *Stephen Pagel*; Novellsamling: *The Throne of Bones*, *Brian McNaughton* (Terminal Fright); Konstnär: *Alan Lee*; Specialpris-professionell: *The Encyclopedia of Fantasy*, redaktörer *John Clute* och *John Grant* (Orbit, St.Martin's); Specialpris-amatör: förlaget *Fedogan & Bremer*.

Philip K Dick Award, nomineringar 1998: 253: *The Print Remix*, *Geoff Ryman* (St.Martin's Griffin); *Lost Pages*, *Paul Di Filippo* (Four Walls Eight Windows); *Brown Girl in the Ring*, *Nalo Hopkinson* (Warner Aspect); *Slaughtermatic*, *Steve Aylett* (Four Walls Eight Windows); *The Invisible Country*, *Paul J McAuley* (Avon Eos). Förra året vann *The Troika* av *Stepan Chapman*.

Nebulanomineringar 1998, romaner: *The Last Hawk*, *Catherine Asaro* (Tor); *Forever Peace*, *Joe Haldeman* (Ace); *Moonfall*, *Jack McDewitt* (HarperPrism); *How Few Remain*, *Harry Turtledove* (Del Rey); *The Death of the Necromancer*, *Martha Wells* (Avon); *To Say Nothing of the Dog*, *Connie Willis* (Bantam). Förra året vann *The Moon and the Sun* av *Vonda N McIntyre*.

Arthur C Clarke Award, nomineringar 1998: *Earth Made of Glass*, *John Barnes* (Orion); *Time On My Hands*, *Peter Delacorte* (Gollancz); *The Cassini Division*, *Ken MacLeod* (Orbit); *The Extremes*, *Christopher Priest* (Simon & Schuster); *Cavalcade*, *Alison Sinclair* (Millennium); *Dreaming in Smoke*, *Tricia Sullivan* (Orion). Förra året vann *The Sparrow* av *Mary Doris Russell*.

-Lennart Uhlin

F y s i k X

Fysik X är, liksom en del annat en ny spalt som är tänkt att fungera som frågespalt om fysik, kemi och teknik... kort och gott det mesta i naturvetenskaplig väg inom SF och annan fantastik. Jag lovar att svara eller kommentera allting som kommer in i mån av tid, en del privat, och om det är roliga frågor, här i spalten.

Man talar ofta om svarta hål som möjliga portar till "rymdhopp" och att svarta hål "äter upp" omgivningen. Är det sant? Hur fungerar det? - Anders

Det är mycket riktigt att svarta hål teoretiskt kan användas som ev. rymdportar, se artikel i tidigare nummer av Spektra. Problemet är dock att överleva själva nerfarten i det svarta hålet, något som idag ter sig nästan omöjligt. Men bara nästan, så vem vet...

Vad gäller den allmänt utbredda uppfattning att "svarta hål" åter upp omgivningen så är den delvis felaktig. Det fungerar verkligen som ett oändligt djupt hål i marken. Det som trillar i kommer aldrig upp, men du kan mycket väl ställa dig på kanten (även om den är oerhört brant = kraften väldigt stor). Det är

inte konstigare än att man kan titta ner i en gruva eller avgrund utan att ramla i.

Den stora skillnaden är att *om* något ramlar i så blir hålet större! Ett större hål är lättare att ramla i, och fler saker faller ner o.s.v. På det sättet slukar ett svart hål sakta men säkert sin omgivning. Om man aktar sig för att "mata" det dock så händer alltså ingenting, för kom ihåg, när det bildas är det aldrig tyngre än den stjärna det föds ur.

Vad är slangbelle-effekt? - Malin.

Det är en term som NASA använder för att beskriva ett sätt att spara bränsle på. Istället för att gasa för fullt på väg bort från Jorden väntar man tills man "faller ner mot/förbi" en större himlakropp (månen, Venus etc.) och gasar då istället. När man sedan "kommer upp" har man fått en mycket större hastighet än om man hade gasat på ute i fria rymden!

Tricket är ganska enkelt egentligen. Tänk dig att du står högst upp i en backe. Nedanför ligger en dal och på andra sidan en likadan backe som den du står på. Om du rullar en frikopplad bil utan friktion nerför backen

kommer du exakt upp på nästa krön och stannar där. Som en pendel eller gunga.

Om du däremot trycker på gasen och såg ökar farten med 10 km/h när du är på botten av dalen kommer du passera nästa krön med långt mer än 10 km/h! Anledningen är att *energin går som kvadraten på hastigheten*. Eftersom din hastighet nere i dalen är så mycket högre blir din extra hastighet "mejvård" än om du startar med 10 km/h uppe på krönet (då passerar du nästa krön med 10 km/h också.) Det här kan du testa själv om du vill, och alla tåg t.ex. utnyttjar detta starkt.

I rymden motsvaras backen av en planet eller stjärna. När således den galna överster offrade sitt liv genom att åka för nära det svarta hålet i TV-serien Space: Above And Beyond, skulle han vänt nosen inåt, accelererat in, runt hålet och kastats ut i en vid båg från hålet istället för att försöka gasa rakt ut som han gjorde. Men då hade förstås hjältepoängen gått förlorad...

Stefan Mankefors
sem@fy.chalmers.se

L i t t e r a t u r X

Litteratur X fungerar på samma sätt som Fysik X, men sköts av Martin Andreasson. Red. Anm.

Vem är det som fått flest Hugo och Nebula sammanlagt? "Orolig"

Kära "Orolig". Frågan kan tyckas vara enkel att besvara, men det finns faktiskt flera olika tänkbara namn som skulle kunna sägas ha vunnit flest Hugo och Nebula.

Hugo-priset heter egentligen Science Fiction Achievement Award, men i nästan alla sammanhang används smeknamnet Hugo med hänsyftning på den legendariske luxemburg--amerikanske redaktören och författaren Hugo Gernsback. Hugo utdelades första gången vid 1953 års världskongress; året därpå utblev utdelningen, men därefter har priser utdelats årligen. Sedan slutet av 1960-talet utses pristagarna genom en omröstning bland de personer som löst deltagaravgift till innevarande eller föregående års världskongress. Röstningsmetoden gör att Hugo anses uttrycka den breda läsekretsens smak.

Nebula-priset, å andra sidan, uttrycker den amerikanska SF-författarkårens åsikter. Rösträtt till Nebulapriset, som instiftades 1966, har nämligen medlemmarna i den nordamerikanska författarforeningen Science Fiction and Fantasy Writers of America. Antalet Hugo-kategorier är stort och omfattar både bokbranschen, tidskrifter, film och fandom; antalet Nebula-kategorier har så gott

som alltid inskränkt sig till de fyra kategorierna för skönlitterär produktion av varierande längd. Traditionellt sett anses Hugo- och Nebula-priserna vara de mest prestigefyllda utmärkelserna inom den engelskspråkiga SF-världen.

Nå, vem har då sammantaget erhållit flest Hugo- och Nebula-priser?

En tänkbar ledare i maratontabellen är Charles N. Brown, mångårig redaktör för nyhetstidningen *Locus*, som sammantaget har kammat hem inte mindre än tjugo Hugo-priser (fanzinepriserna för 1971, 1976 och 1980--1983, amatörtidningspriserna för 1972 och 1978, samt semiprozinepriserna för 1984--1992 samt 1996--1998). Om man ska vara noggrann kan Charles N. Brown tillgodoräkna sig sexton hela Hugo-priser samt fyra halva priser, eftersom Dena Brown var medredaktör för *Locus* fram till 1978.

Men detta sätt att räkna ställer till problem. Frågan gällde *vem* som fått flest Hugo- och Nebula-priser sammanlagt. Nu råkar det ju vara så att priserna i fanzine-, amatörtidnings- och semiprozinekategorierna avser publikationen och inte redaktören; säga vad man vill om Charles N. Brown, men han är ingen publikation; ej heller har *Locus* blivit en person.

Vem skulle annars komma i fråga? David Langford är en tänkbar kandidat med sina femton Hugo-priser, främst inom kategorin bästa fanskribent (1985 och 1987 samt den imponerande sviten 1989--1998) men också för sitt nyhetsfanzine *Ansible* (som vann

fanzinekategorin 1987, 1995 och 1996). Även vad gäller Langford finner vi dock att vissa priser strikt taget inte har tillfallit vederbörande som person, utan den publikation som han råkar vara redaktör för. Tolv av priserna kan dock Langford tillgodoräkna sig under alla förhållanden.

Det är i och för sig en imponerande mängd, men med denna konservativa beräkning ligger David Langford plötsligt jämsides med Connie Willis, som med sina sex Hugo-priser och sex Nebula-priser är den författare som vunnit flest titlar för sin skönlitterära produktion. Novellen "A Letter from the Clearys" vann en Nebula 1982; långnovellen "Fire Watch" vann en Nebula 1982 och er Hugo 1983; kortromanen *The Last of the Winnebagos* vann en Nebula 1988 och er Hugo 1989; långnovellen "At the Rialto" vann en Nebula 1989; romanen *Doomsday Book* vann en Nebula 1992 och en delac Hugo 1993; novellen "Even the Queen" vann en Nebula 1992 och en Hugo 1993; noveller "Death on the Nile" vann en Hugo 1994 slutligen vann novellen "The Soul Selects Her Own Society ..." en Hugo 1997. Der Winniska vinnarlistan kan jämföras med Philip K. Dicks: han vann bara en Hugo och aldrig någon Nebula. Robert A. Heinlein vann fyra Hugo, men inte heller han fick er Nebula.

Tolv priser har Willis fått -- men ett av priserna var delat. Strikt räknat borde mar alltså säga att hon kan sägas ha erhållit elv och en halv Hugo eller Nebula.

Mitt i alla denna osäkerhet tänker kanske läsaren att man åtminstone kan trösta sig med att det oomtvistligen är så att Connie Willis är den skönlitterära författare som fått flest priser. Men inte heller detta låter sig fastslås så enkelt.

Harlan Ellison har nämligen fått elva eller tolv priser, beroende på hur man räknar. Novellen ”’Repent, Harlequin!’ Said the Ticktockman” vann en Nebula 1965 och en Hugo 1966; novellen ”I Have No Mouth and I Must Scream” vann en Hugo 1968; kortromanen *A Boy and His Dog* vann en Nebula 1969; *Star Trek*-avsnittet ”City on the Edge of Forever”, som Ellison skrivit manuset till, vann en Hugo 1968; novellen ”The Beast that Shouted Love at the Heart of the World” vann en Hugo 1969; långnovellen ”The Deathbird” vann en Hugo 1974; långnovellen ”Adrift Just off the Islets of the Langerhans” vann en Hugo 1975; novellen ”Jeffty Is Five” vann en Nebula 1977 och en Hugo 1978 slutligen vann långnovellen ”Paladin of the

Lost Hour” en Hugo 1986. Det tolfte priset var 1972 års special-Hugo för Ellisons redaktörskap till antologin *Again, Dangerous Visions*. Det priset ligger en smula för sig, eftersom det är ett jurypris som har utdelats utöver de ordinarie kategorierna. (1976 års Hugo i filmkategorin till *A Boy and His Dog* har jag inte tillgodoräknat Ellison, eftersom manuset skrevs av en annan person.)

För att göra saken ännu rörigare finns det *ännu* en skönlitterär författare som vunnit sammanlagt tolv priser. Det är Gardner Dozois, som kanske är mest känd som redaktör för *Isaac Asimov’s SF Magazine* men som även är prisbelönt författare. Närmare bestämt vann novellen ”The Peacemaker” en Nebula 1983 och novellen ”Morning Child” en Nebula 1984. Därutöver har Dozois vunnit Hugo-kategorin för bästa redaktör inte mindre än tio gånger: 1988--1993 samt 1995--1998.

Medan Connie Willis är den författare som vunnit flest skönlitterära priser är alltså

Gardner Dozois den prisbelönte skönlitterära författare som sammanlagt vunnit flest priser. Är man generös och beaktar Harlan Ellisons special-Hugo kommer han jämsides med Dozois, men han ligger efter Willis vad gäller antalet skönlitterära priser. David Langford har personligen tilldelats lika många Hugo och Nebula som Willis, Dozois eller Ellison. Om han tillgodoräknas de priser som gått till hans publikationer ligger han dock före de nämnda författartrion; å andra sidan innebär dock den beräkningsmodellen att Langford i sin tur övertrufas av den svåröverbärfbare Charles N. Brown.

Martin Andreasson
martin.andreasson@bahnhof.se

Insändare

Hans Perssons svar på redaktörens inlägg ”Kris i SF-Sverige” från nr 64.

—

Du skriver att sf i Sverige håller på att dö. Jag håller inte med. Visst är det sant att det publiceras mycket mer fantasy än sf för stunden, men det kommer ut en och annan sfbok också. Ibland är de förkladda till fantasy som Marion Zimmer Bradleys ”Stormens drottning” eller Mary Gentles ”De gyllene häxornas folk” som väl kom i nytryck för ett tag sedan. Men som du säger, det vimlar av sf i media. Filmer och TV-serier i mängder och mer lär det väl bli ju närmare releasen av *Star Wars*-filmerna vi kommer. Sen kan man ju naturligtvis argumentera om huruvuda de är sf eller fantasy, men det är en annan sak.

Du låter väldigt uppgiven när det gäller förlagsbranschen. Jag tycker att det är kul att se att det dyker upp småförlag som ger ut sf och fantasy. Paradihuset har gett ut tre titlar och annonserat ytterligare en. Tredje Graden har kommit med sin första titel (om än gravt försenad). Det kanske är dags för SFSE att följa med i print on demand-svängen och börja ge ut böcker av svenska författare igen? Visserligen gavs ju Kjell Borgströms ”en slags parallell” ut 1997, men såvitt jag förstod fanns det då inga planer på att ge ut flera titlar.

En sak som tidigare funnits i *Spektra* till och från är översikter över den svenska utgivningen, någonting som jag tycker är intressant och som jag hoppas kan hjälpa till att främja den utgivning som finns genom att göra den mer synlig. Om jag inte minns fel så är det John-Henri Holmberg och Maths Claesson som skrivit, de kanske kan övertala att göra det fler gånger?

Jag håller fullständigt med dig om att det krävs inhemska författare för att genren ska må bra. Jag tycker däremot att det finns en del intressant, faktiskt. Under 1998 utkom bland annat (både sf och fantasy, medges) ”Skymningscirkus” av Rickard Beghorn, ”Mantor” av Karolina Bjällerstedt Mickos, ”Ars Moriendi - konsten att dö” av Pål Eggert, ”Felicias resa” av Cannie Möller och ”Drakvaktare” och ”Dräparen” av Andreas Roman. Alla dessa är skrivna av svenskar och är dessutom bra. Jag kan medge att det bara är en av dem som är sf, men det råkade vara de jag hade läst. Förutom dessa finns till exempel ”Sena sagor” av P. C. Jersild och ”Parsifal” av Sigrd Combüchen som är sf men som jag inte kan uttala mig om ifall de är bra eller inte.

När det gäller översättningar så är det lite tunt. Det kommer ut ungdomsböcker i *Star Wars*-universat, samt Arthur C. Clarkes ”3001”. Wahlströms har också börjat ge ut Tad Williams ”Otherland”-serie som tveklöst är sf. Jag har bara läst den första delen så jag har inte så mycket att uttala mig om, men jag kan i alla fall säga att jag tänker läsa nästa del också. Jag misstänker att de hoppas kunna rida på att de även ger ut hans fantasytrilogi ”Minnen, sorg och törne” i nio delar på svenska. Förhoppningsvis fungerar det. Det finns ju fler fantasyförfattare som även gett ut sf, även om det inte gäller storsäljare i Sverige som Robert Jordan eller David Edings.

Jag gillar att *Spektra* numera finns tillgängligt på webben, även om det kanske inte är fullt så revolutionerande att det är gratis tillgängligt som du får det att låta. Månblad Alfa har publicerats på webben länge, antagligen hela 1990-talet (dock i HTML så den kan läsas direkt på webben utan att skrivas

ut, å andra sidan kommer inte layouten med - - vilket som är bäst kan man naturligtvis debattera i oändlighet).

Vad jag tycker är lite trist med senaste *Spektra* är att det känns lite hafsigt hopsatt. Det är ganska gott om stavfel och liknande. Efter att ha läst riktlinjerna för att skicka in bidrag som fanns på webbsidan är jag mindre förvånad. Jag förstår inte hur man kan tycka att korrekturläsning och kontroll av texten är bidragsgivarens problem. Det är ju precis de man har en redaktör till.

Apropå ingenting så är URL:en till SFSE som står på innehållsförteckningssidan fel.

Hans Persson,
ordförande LSFF

unicorn@lysator.liu.se

Redaktörens svar (ordnat bakifrån):

1) Jag beklagar djupt att hemsida-adressen var felaktig. Åtgärdat, vad mer kan jag säga?

2) Vad gäller stavfel och liknande är samtligt förklarat på annan plats i detta nummer. Att folk ska köra rättstavning själva är inte mycket begärt anser jag. Ska jag själv gå in och ändra blir det antagligen mer fel än rätt...

3) Nej, web-publicering är inget revolutionerande längre. Vi lever i nådens år 1999 jag är mer än väl medveten om det. Däremot är det för *Spektras* del helt nytt och förhoppningsvis framgångsrikt om än ej revolutionerande. En positiv presentation skadar väl aldrig, eller?

4) Ja, jag vet att det finns en massa fantasy på svenska. Jag sa aldrig något annat, men

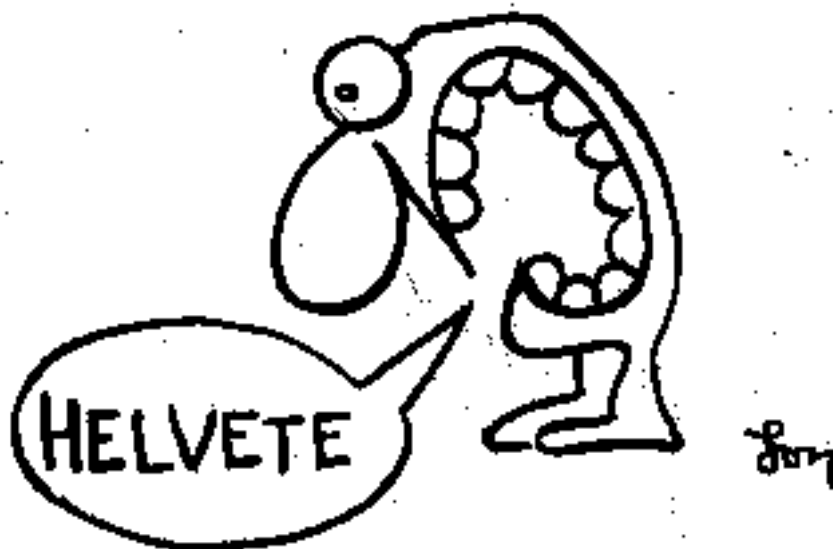
nu talade jag om SF, vilket du själv konstaterar är mycket tunnslätt med på svenska. Speciellt då bland svenska författare!

Personligen tror jag inte att det beror på brist på manus, utan inställningen hos förlagen. Om man nu *inte* heter Jersild kan man antagligen glömma allt vad stora förlag heter. Däremot är jag, liksom du, mycket glad över de nya, små förlagen! Att SFSF ska ägna sig åt bokutgivning är jag å andra sidan tveksam till.

Frågan är helt enkelt om det finns resurser (pengar&folk) till något sådant, och vem står t.ex. för bedömningen?

5) Slutligen vill jag passa på att knyta an till uppropet här i Spektra. Mycket av SF-intresset finns idag på internet, utanför reguljär fandom. Frågan är varför. Är vi för tråkiga, för introverta, eller vet dessa människor bara inte om att SFSF finns? Om problemet är det senaste tror jag att just en kartläggning av webben kan ge otroligt mycket.

Stefan Mankefors
sem@fy.chalmers.se

Artificiell Intelligens

från HAL 9000 till genetisk programmering

Anledningen till att jag skriver den här artikeln beror på många olika saker. Den främsta är att Stanley Kubrik, mannen bakom filmklassikern "2001 - A Space Odyssey" (skriven av A. C. Clarke) som introducerade en av SF-historiens värsta maskiner - HAL 9000, nyligen dog. En annan är att HAL 9000 återigen är filmaktuell, den här gången i en reklamfilm för Apple Macintosh där HAL påpekar att år 2000-problemet inte var "deras" (datorernas) fel, och att bara Apple förutsåg denna potentiella katastrof i förväg (ladda ner den från www.apple.se). En tredje anledning är den kommande StarWars filmen - Episode I, där "droids" (robotar) i tusentals används som soldater. Den som vill se exempel på detta kan ladda ner trailern från www.starwars.com

Nu kanske någon invänder mot att alla tre anledningarna/exemplen är tämligen negativa. Inte i något fall har jag hållit fram någon fördel. Tja, är det så konstigt egentligen? Jag tror att de flesta av oss associerar ordet robot just till antingen monstermaskiner som i "Terminator"-filmerna, domedagsvapnen som Sovjet och USA samlade på sig under kalla kriget, eller kanske öde fabriker där robotar gjort människorna arbetslösa. Roboten är ett missbrukat och illa sett väsen, och hade det inte varit för Isaac Asimovs livsgärning där han försökt ge en vision av orubbligt goda maskiner skulle nog inställningen varit nästan enhetligt negativ misstänker jag.

Men - och det finns alltid ett men som vi alla vet - robotarna har eliminerat hälsovådliga arbeten, effektiviserat masstillverkningen

och utgjort mänsklighetens ambassadörer på Venus, Mars och ända ut utanför Solsystemets yttersta planeter. Det har sagts förr, men det förtjänar att sägas igen: den ointelligenta maskinen är morallös, det är användaren som är god eller ond. Vad gäller problem med bortrationaliserade arbeten så är det ett mycket långt gående politiskt problem, men knappast något vi ska skylla maskinerna för!

Så långt, relativt väl. Själlösa maskiner gör som vi säger, men när de får själ då, eller i vart fall intelligens? Vad händer då, riskerar vi att sätta oss en morgon i bilen och upptäcka att den vägrar köra oss till jobbet? Eller får huset vi bor i för sig att kasta ut oss? Eller är Artificiell Intelligens på den skalan omöjlig? En fåfäng dröm eller i vart fall så långt bort att vi inte ens kan spekulera i det?

Till skillnad från de flesta andra områden inom SF så har vetenskapen tagit AI:n till sitt hjärta fullständigt, vilket gör saken betydligt lättare att diskutera. Att tala om färder snabbarare än ljuset är närmast tabu, medan AI:s i en eller annan form är god, "hederlig" vetenskap som man kan söka miljontals dollar för att få bedriva. Förtjänsten är även här till stor del Isaac Asimovs. Hans vision om robotar som steg för steg beskrev en maskinell utveckling har inspirerat tiotusentals ingenjörer och forskare. Faktiskt så mycket att man döpt hela forskningsområdet efter hans verk: "Robotik".

Nu faller väl snarast AI:s under programmering och inte "Robotik", men de båda områdena är starkt förknippade med varandra. Till vetenskapens förtret har faktiskt

robotiken hittills erbjudit större problem och hinder än programmeringen, något som inte verkar ha förutsetts av någon SF-författare. Att tillverka en dator som slår Kasparov schack är enklare än att få en maskin att gå. I vart fall skedde det förra först. Att få en bil att ens hålla sig på vägen innebär enorma utmaningar, något man lyckats bemästra först de allra senaste åren, men systemen klarar fortfarande inte snö t.ex. vilket gör de oanvändbara i stora delar av världen. Inte ens Mars Pathfinder som fraktades hela vägen till vår systerplanet körde mer än några handfull metrar bort från landningsplatsen, mer än så klarade inte systemet av utan att riskerna blev för stora.

Allt det vi som människor tar för givet, stå, gå, springa (där har vi verkligen en utmaning!), sitta, hoppa, gira och allt dessutom i snabb takt och i vilt skiftande miljöer, är en utmaning som bara börjat lösas av vetenskapen. De främsta maskiner forskarna har att erbjuda är idag kroppsligt sett på en ettåringnivå. Högst. Löjligt nog har däremot sådana saker som att styra flygplan eller rymdskyteln visat sig betydligt enklare. Varför? För att det inte finns några oväntade hinder i luften och att rutterna är förplanerade. Samma sak med industrirobotar. De gör en eller några få saker. Snurrar runt, plockar upp skruv, snurrar, sätter i skruvarna, tillbaka... Knappast något särskilt avancerat. En AI idag skulle alltså vara tvungen att finna sig i att vara kroppslös - vi har helt enkelt inget att erbjuda.

Visserligen är det alltid svårt att sia om "spjutspetsområden", mycket beror på anslagens storlek t.ex., men troligen kommer denna situation bestå de närmaste årtiondena. Vi kommer givetvis se allt mer avancerad teknik med maskiner som går allt bättre, kanske börjar springa och till sist hoppa och löper som vilka atleter som helst. Men det kommer troligen dröja länge. Mycket länge.

Saker som balans, känsel och orienteringsförmåga har visat sig oerhört svåra att efterlikna. Framför allt tycks återmatningen, "feedbacken", utgöra ett stort problem. Om "balansen" säger åt maskinen att den lutar och riskerar att tippa, hur hårt ska den då ta i för att komma på rätt köl igen? För lite och den tippar i alla fall, för mycket och den tippar åt andra hållet. Och man kan inte bara gå på balansen utan måste ta med rörelsen. Det är naturligt att luta när man springer runt ett hörn t.ex., eller väjer tillfälligt när man sick-sackar fram mellan människorna på väg till bussen, men hur ska roboten veta det? Även om elektroniken korregerar det ögonblickligen kommer armarna och benen ha en viss fördröjning, och den kommer vara olika lång i olika sammanhang, något elektronik definitivt inte tycker om. Till detta kommer rent praktiska begränsningar: den korta livslängden på dagens batterier, klumpiga elmotorer etc.

"Terminator" är alltså mycket långt borta, med eller utan intelligens. Om man nu inte räknar en långsamt släpande maskin som måste stanna upp före varje ny rörelse, och vars batterier dör efter femton minuter... De första Artificiella Intelligenserna kommer därför nästan helt säkert vara just datorer och inget annat, eller som i HAL:s fall, inbyggda i ett skepp.

Men kan en maskin vara "intelligent" egentligen? Frågan avfärdas ofta som trivial eller idiotisk beroende på vem man frågar, men går i själva verket mycket djupt. Inom ett smalt område kan även dagens datorer sägas vara intelligenta. Schackdatorerna är - när det gäller schack - extremt högtintelligenta. Problemet är givetvis att de är fullkomliga "fackidioter". Likadant är alla datorer mycket snabba och duktiga på att räkna, men vi tilldelar dem ingen matematisk begåvning för den sakens skull.

Gör nu följande tankeexperiment: anta att man bygger en dator som kan göra *allt* det någon av dagens existerande datorer kan. En sådan maskin kan *ingenting* som *inte* en annan maskin redan kan! Trots det närmar sig den det vi kan kalla intelligens: den skulle kunna slå världsmästaren i schack, flyga både jetplan och rymdfärjan, köra bil (dåligt), lösa fler vetenskapliga problem än någon enskild människa, så länge den fick rätt form av uppgifter, ställa sjukdomsdiagnoser, koka kaffe, tvätta din tvätt... kort sagt det mesta man kan förvänta sig av en supermänniska, model Agent 007. Är den intelligent? De flesta av oss skulle säga nej eftersom den inte tar initiativ själv, men om man adderar ett program som gör just det på lite halvt slumpartat basis, är den intelligent då?

Personligen skulle jag fortfarande säga nej eftersom den saknar en viktig detalj - den bidrar inte med något nytt, den kan aldrig programmera om sig själv. Eller kan den det också? Faktiskt ja... Det är vad man kallar

genetisk programmering och används mycket inom t.ex. elektronikindustrin. Genom att ge datorerna ett visst problem och sedan låta maskinerna pröva sig fram helt slumpmässigt och hela tiden behålla de bitar av programmet som fungerar bäst byggs en effektiv lösning upp. Parallellen med Charles Darwins evolutionslära är slående, vilket är orsaken till termen "genetisk programmering". Vår "allt-i-allo" dator skulle givetvis kunna detta också. Men återigen skulle den inte ha något klart motiv, inga planer, ingen strategi för hur den ska utnyttja den här möjligheten. Därför är och förblir den ointelligent. I vissa avseenden är den dock förvillande lika en människa och skulle troligen vid en ytlig kontakt klara det s.k. "Turing-testet", kort sagt, lura en människa i andra änden av en telefon eller bakom en vägg, att han eller hon samtalar med en riktig person.

Vår "supermaskin" klarar både att spela sällskapsspel, diskutera sjukdomar och föreläsa om både litteratur och vetenskap. Svaren kanske blir lite korthuggna och underliga, men ingen sa att en AI måste vara förrädisk vänlig som HAL. Trots det är den alltså "dum" fastän många människor säkert önskar att de kunde lika mycket.

Exemplet visar förhoppningsvis att det inte är riktigt självklart vad vi menar med intelligens. En framtida dator som är lika duktig schackspelare som konversatör, är den smart? Eller är den fortfarande en "fackidiot"? Måste den kunna filosofera också?

Sanningen är antagligen att om och när AI:s blir en realitet i SF-mening kommer vi antagligen inte märka det för att utvecklingen skett så gradvis, precis på samma sätt som när ett barn blir vuxet. Att slå fast ett visst datum, s.t.ex. en 18-årsdag, är bara en ren formalitet. Det är nästan meningslöst att ens försöka göra en sådan definition. Det enda vi vet är att det är en himmelsvid skillnad mellan den maskinella 18-åring vi längtar efter/fasar inför och det embryo till AI vi har idag.

Men kan då en "riktig" AI alls finnas? *Kan maskiner överhuvud taget uppnå mänsklig intelligens, eller kommer det för alltid saknas det vi normalt förknippar med människor: motivering, kreativitet, lärande och fantasi?*

Svaret är givet om man förutsätter en strikt vetenskaplig syn på livet, att människan inte äger en gudomlig själ eller liknande som måste finnas med för att "väcka liv" i kroppen. Argumentet redovisas mycket noggrant av Iain M Banks i hans "Culture-svit", men har av och till förekommit i litteraturen tidigare, även om jag aldrig har stött på det i en så exakt form någon annanstans. Det går som följer:

Utgå från en enstaka nervcell. Dess mekanism är relativt enkel, i stort sett sänder den, lagrar och tar emot elektriska signaler, Inget annat. Gör nu en elektronisk motsvarighet till denna cell - något vi klarar även idag - och ersätt denna nervcell i den härna vi tog den ur (vilket vi inte klarar än.) Försätt sedan och ersätt cell för cell, med identiska elektroniska kopior. Varje cell är unik och så också kopiorna. Till slut kommer hela den mänskliga hjärnan vara omgjord till en maskin, elektronisk i sin minsta beståndsdel.

Trots det är det samma person, med exakt samma hjärnfunktion och minnen - det kan inte finnas någon skillnad förutsatt att man inte åberopar rent trosgrundade invändningar. Hon eller han kommer vara lika intelligent, ha samma tankar och resonera på samma sätt som tidigare, med den skillnaden att tankarna nu rör sig med ljushastigheten istället för våra egna slöa nervbanors 200 km/h. Med andra ord måste maskinella intelligenta varelser vara möjliga.

Men, hur osviktig än logiken är i beviset ovan (ja, det är allt ett bevis vare sig vi gillar det eller inte), är det en artificiell intelligens? En *maskinell* intelligens, ja, men artificiell? Egentligen inte eftersom det är en människa som blivit maskin. Det är ett betydande drag av "Robocop" över en sådan skapelse, mer det gör den inte till omänsklig eller ihopsatt från "scratch" som HAL 9000.

Så å ena sidan kan intelligenta maskiner bevisligen existera, å andra sidan har vi knappt lärt våra egna datorer att jollra ordentligt. Hur ska vi överbrygga gapet, och är det alls möjligt?

Här kommer genetisk programmering och "självutveckling" in i bilden igen. Inger människa kan, med eller utan datorer, idag ens börja tänka sig att konstruera (=programmera) ett intellekt. Enda rimliga alternativet är att låta det växa fram utav sig självt. En slags elektronisk ultrasnabb evolutionsprocess, fast med våra egna regler givetvis. Alternativet är att åt vi människor själva sitter och petar ihop rutin för rutin, något som mycket väl kan ta årtusenden, om det alls går.

Det tilltalande med evolutionstanken är att vetenskapen bara behöver skapa en tillräckligt bra dator, sedan programmerar den sig själv till att bli en AI. Det skrämmande är att vi aldrig riktigt kommer veta *exakt vad som finns i dess program* utan måste lita på att reglerna vi sätter upp är tillräckligt starka för att undvika välartade monster som HAL som dödar sin egen besättning.

Tyvärr/lyckligtvis hur man nu ser det, är det långt ifrån säkert att genetisk programmering fungerar i den här omfattningen. Visserligen har en japansk forskare sökt pengar till att försöka skapa en "artificiell kattunge" på detta sätt, men än så länge är det mer en fråga om vetenskapliga gissningar och tro än något annat.

Under tiden fortsätter utvecklingen inom det bio-elektroniska området med integrering av hjärna/elektronik. Om denna är tillräckligt framgångsrik och utvecklas tillräckligt snabbt, och just nu är den långt mer framgångsrik än någon AI-forskning, kan den elektroniska människan beskriven ovan komma att förverkligas långt innan den första AI:n ser dagens ljus, och i så fall, vad ska vi med AI:s till? Marknaden brukar hålla sig till det som fungerar och den känner till... Människan kan alltså komma att döda AI:n innan de ens existerar.

Att vi kommer se något av det, AI:s eller maskinmänniskor, är nästan tveklöst om inte den tekniska civilisationen skulle upphöra av någon okänd anledning. Personligen tror jag att Cyborg-utvecklingen har ett så stort försprång så att det nästan är ointagligt, men jag kan mycket väl ha fel. Att växa ihop nervbanor med chips på möss som man gör på Lunds universitet, eller tillverka proteser med

känsl och transplantera armar tycks dock tyda på motsatsen. Dessutom kan aldrig Frankenstein-syndromet eller rädslan för HAL, Terminator och de andra användas mot en sådan utveckling - vem kan förneka en rullstolsbunden som mist sina ben rätten att gå igen, eller en hjärnskadad att få kunna tala och se på nytt med hjälp av elektronik?

Å andra sidan, om man lyckas skapa en kattunge, hur länge dröjer det innan man har en artificiell schimpans, eller mänsklig intelligens? Och om vi oroar oss för datormonster - tvinga maskinerna till absolut godhet. Kom ihåg - vi sätter reglerna (tror vi i alla fall), om vi vill blir de en arme av Terminators, eller

en här av änglar. I slutändan kan Människan skapa Gud, eller i vart fall något som uppfyller de flesta kriterierna. Men vem står för skapandet? Den "godhjärtade allmänheten", en "lömsk diktator" eller en "galen vetenskapsman"?

Fast det är klart, om alternativet är att mänskligheten blir maskiner, varelser som lever för evigt och kan utvecklas, byggas till och om och själva bli Gudar, vad är då bäst?

Själv har jag ingen aning, men jag tror att båda vägarna innehåller minst var sin PANDORAS ask. Vi borde antagligen vara mycket, mycket försiktiga ifall vi öppnar någon av dem. Det enda vi med säkerhet vet är att det fortfarande är långt dit, årtionden eller år-

hundraden. Kanske vi aldrig kommer kunna framställa AI:s och kanske vi finner utvecklingen av cyborgar för frånstötande för att fortsätta. Kanske. Eller så kommer några av oss själva kunna få se de första under våren levnad. En sak är dock helt säker - i det här århundradet lär vi aldrig hitta dem, så vida vi inte får Det Stora Besöket. Så ta det lugnt så länge.

Stefan Mankefors

jUnicon 1999

I ett samarbete mellan medlemmar i SFSF och Sigma TC arrangeras i år en lite större sf-kongress i Stockholm som ska locka entusiaster från hela Sverige.

Tider:

Kongresslokalerna öppnar på fredagen 18 jUni kl 17.00, och själva programmet startar 18.00. På lördagen och söndagen öppnar vi 11.00 och har program från 12.00, och på söndagen släpper vi ut deltagarna till måndagen ca 17.00.

Lokal:

Vi har bokat Nacka konferenscenter för kongressen. Där får vi ett stort rum som tar bortåt 200 personer och två grupprum varav ett kommer att användas för video med storbildsprojektor och det andra för sidoprogram. Det finns en stor foajé som kommer användas som cafeteria, bar, allmän mötesplats och för konstutställningen.

Hedersgäster:

Martin Easterbrook har definitivt tackat ja och vi räknar med honom i intervjuer och fanniska programpunkter. Också Bertil Mårtenson kommer med säkerhet, och denne svensk fandoms nestor och författare av både SF och fantasy kommer att delta med tal, och i paneler.

Den tredje hedersgästen är konstnären Hans Arnold som bidrar med sig själv, med en konstutställning och förhoppningsvis med den sällan visade tecknade horrorfilmen "Fetknopparna".

Mer program:

Utöver hedersgästerna har vi fått klartecken från flera pannedeltagare som Jonas Ahlberg, Johan Anglemark, Arhvid Engholm, John-Henri Holmberg, Mats D Linder, och Hans Persson.

Vi kommer att ha paneler och föredrag kring etik och moral i SF, om arkeologisk SF, medicinsk SF, baltisk SF, framtidens städer, datorer, rymdmat m.m.

Dessutom tänker vi lägga in någon eller några korta författarpresentationer och förstås en rejäl bokauktion. Där kommer vi bl.a. att auktionera ut de bästa böckerna ur Kjell Borgströms boksamling och sådant ni själva vill bli av med. Några fanniska programpunkter blir en fannisk frågesport och en diskussion kring webpublicering kontra pappersfanzines.

Banketten:

Ingen SF-kongress utan en rejäl bankett. Huvudrätt, efterrätt och kaffe erbjuds för 100:- på lördagskvällen (måltidsdryck ingår inte). Vi är tacksam för förhandsanmälningar till banketten (och gärna pengar redan nu, till SFSF:s postgirokonto

40 79 03-4, och glöm inte att skriva namn samt jUnicon-bankett på blanketten!)

Under banketten räknar vi med hedersgäster och prisutdelningar. Matallergiker kan ange det på sitt inbetalningskort eller till Eva Norman, 08-7514481, mail: eva.norman@solna.se.

Kongressavgifter och anmälan:

200 kr under 1998 (försent), 250 kr 1999 och 300 kr i dörren.

Betalas till SFSF:s postgiro **40 79 03-4**

Arrangörer:

Janne Alroth, Åsa Anderbalk, Tomas Cronholm, Carolina Gomez-Lagerlöf, Janne Johansson, Eva Norman, Monica Ringheim, Lars-Olov Strandberg, Wolf von Witting och Carl-Mikael Zetterling.

Veta mer?

Tomas Cronholm är kontaktperson för kongressen, så det går bra att ringa, skriva eller (helst) maila till respektive 08-965448, Rösjötorpsv. 3, 192 51 Sollentuna och tomas.cronholm@mbb.ki.se